

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دانشکده پزشکی

دکترای تخصصی اخلاق پزشکی

عنوان پایان نامه :

بررسی اخلاقی تعارض منافع مالی پزشکان با تمرکز به موضوعات سهم خواری، خودارجاعی و پرداخت‌های غیر رسمی، جهت دستیابی به پیش نویس راهنمای اخلاقی آن‌ها در ایران

نگارش : مجتبی پارسا

اساتید راهنما :

دکتر باقر لاریجانی

دکتر کیارش آرامش

اساتید مشاور:

دکتر سحرناز نجات

دکتر اکبر فتوحی

دکتر نجات ا... ابراهیمیان

سال فراغت از تحصیل 1393

مقدمه : ویژگی اصلی رابطه پزشک و بیمار اعتماد است و اهمیت تعارض منافع از این جهت است که در آن خطر آسیب زدن به این اعتماد وجود دارد. در موضوعاتی مانند سهم خواری ، خودارجاعی و پرداخت‌های غیر رسمی و قبول هدایا(از بیمار و یا صنعت) خطر آسیب رسیدن به این اعتماد وجود دارد. این پژوهش در صدد مشخص نمودن ابعاد مختلف اخلاقی و بعضاً فقهی و حقوقی این موضوعات و در نهایت تدوین راهنمای اخلاقی آن‌ها برای ارائه به ذینفعان اعم از کادر پزشکی و دست‌اندرکاران و سیاست‌گذاران بخش سلامت می‌باشد.

روش کار : این پژوهش از سه نوع مطالعه نظری ، کیفی و کمی بهره برده است که در نهایت منجر به تدوین راهنمای اخلاقی مربوطه شده است. در مطالعه نظری با استفاده از یک سری کلید واژه‌ها با استفاده از جستجوی اینترنتی از مقالات مربوطه استفاده شده است. در مطالعه کیفی با 43 نفر از پزشکان عمومی و متخصص و صاحب نظران و مدیران بخش سلامت مصاحبه شده است . همچنین از 11 نفر از مراجع عظام تقلید استفتاء شده است . در مطالعه کمی از 5 نوع پرسشنامه معتبر به صورت جداگانه بهره گیری شده است.

نتایج : نتایج مطالعه نظری نشان داد که بین مفاهیم تعارض و تزامم در فقه شیعه اختلاف وجود دارد و اغلب موضوعاتی که در متون غربی تحت عنوان تعارض از آن‌ها یاد می‌شود در واقع تزامم هستند. همچنین معلوم شد که موضوعات مورد بحث در بسیاری از کدهای اخلاقی به عنوان اعمالی غیر اخلاقی از آن‌ها یاد می‌شود که منجر به عوارض ناگوار برای بیماران و نظام سلامت می‌شود که عمده‌ترین آن سلب اعتماد بیماران از پزشکان می‌باشد. نتایج مطالعه کیفی نشان داد که یک سری عوامل که به نظر شرکت کنندگان عمده‌ترین آن تعرفه غیر واقعی خدمات سلامت است موجب بروز این پدیده‌ها می‌شود و از طرف دیگر مشخص شد که این امور دارای تبعاتی از جمله تحمیل هزینه های غیرضروری به بیماران و نظام سلامت و نیز تخریب رابطه بین پزشک و بیمار می‌شود. نتایج مطالعه کمی نشان داد که اگرچه عمدتاً نگرش پزشکان به این پدیده‌ها به عنوان اعمالی غیر اخلاقی است اما به هر حال درصدی از آن‌ها مبادرت به انجام این امور کرده‌اند که در بعضی از موارد مانند اخذ زیرمیزی این میزان قابل توجه است. در این مطالعه معلوم شد عمده‌ترین عامل انجام این پدیده‌ها از دیدگاه پزشکان تعرفه های غیرواقعی خدمات سلامت است. همچنین معلوم شد تبعاتی مانند آسیب

به شأن و جایگاه جامعه پزشکی ، تحمیل هزینه های غیر ضروری به بیماران و نظام سلامت از تبعاتی هستند که به نظر پزشکان بیشترین اهمیت را دارند.

نتیجه گیری نهایی : باید سعی نمود عوامل ایجادکننده این پدیده‌ها که عمده دلیل آن ناکارآمدی سیستم سلامت کشور از جمله تعرفه های غیرواقعی خدمات سلامت است را رفع نمود. و از طرف دیگر با وضع راهنمای اخلاقی برای پزشکان در این زمینه‌ها که این رساله هم به این مهم دست یافته است با نشان دادن قبح اخلاقی این پدیده‌ها به کادر پزشکی از بروز بیشتر این پدیده‌ها جلوگیری نمود.